Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe seriè séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la a dou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului „Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 40. — Sibiiu, Sambata 17/29 Maiu. — **1880.**

BIBLIOTECA CENTRALĂ SIBIU

Ide'a de statu a Austriei.

De Dr. Franciscu Palacky.

(Urmare.)

Este de prisosu a mai demonstrá, cà situatiunea statului austriacu, cu privire la relatiunile nationalitatiloru, difere in modu esentialu de tóte celelalte state din lume. Este adeveratu cà d. e. gigantic'a Russia coprinde in sinulu seu si mai multe poporatiuni de càtu Austri'a; dar cu tóte acestea poporatiunea sa principala, cea slavo-russa, representa nici mai multu nici mai puçinu de càtu 84 procente a intregei sale poporatiuni. In alte tieri, precum in Franci'a, Angli'a, Prussi'a etc. acésta proportiune este inca si mai favorabila pentru poporatiunea principala. Din contra in Austri'a germanii representa d'abea 23 procente, magiarii 14%, italianii si romanii la vreo 17%, si slavii 45% a intregei poporatiuni. Slavii representa maioritatea relativa, ei inse cu privire la traditiunile loru limbistice, istorice si literarie se subinpartu in mai multe semintii, asia in càtu ei cu greu se potu numí unu singuru poporu. Marea emigratiune a popóraloru, care isi luase inceputulu inainte de acésta cu cincispre-diece secole, isi pierdù furi'a sa si se opri prin navalirea magiariloru intemplata inainte de acésta cu o miia de ani in Ungari'a, pe teritoriulu actualelui statu austriacu. Navalirea magiariloru au devenitu inse pentru slavi principalulu obstacolu, care 'i-au inpiedecatu cá in decursulu timpului se se unésca intr'unu intregu organicu, cá statu nationalu, asia precum le au successu acésta veciniloru germani.

Cà natiuni de origine atàtu de diferita, s'au unitu inainte de acésta cu trei secole, prin tractate incheiate de buna voia, in statulu austriacu intr'o unitate de statu, acésta eu o consideru cà este o mare bunetate, pe care provedinti'a divina le a oferitu aceloru natiuni. Se admittemu, cà acésta nu s'ar fi intemplatu si cà fiacare din aceste natiuni si-ar fi conservatu deplin'a loru suveranitate: prin càte lupte sangeróse si reciproce n'aru fi trecutu ele pàna acuma! si pote cà unele din ele si-ar fi aflatu chiaru si peirea in acele lupte! De si este adeveratu, cà o astfeliu de uniune oferea mai puçinu terenu pentru ambitiunea si poft'a de domnia a singurateceloru persóne: dar prin acésta nu au disparutu si ocasiunea pentru o activitate onesta de statu.

Asia numit'a onóre, care deriva din opressiunea altor'a, nu se deosebesce in esentia, de onórea, séu mai bine disu, infami'a banditului, ci numai dupa marimea gradului seu. Candu inse cineva afirma, cà uniunea n'au fostu totudeauna facuta in favorulu partiloru constitutive ale intregului, apoi nu voiu negá nici-decum, cà s'au facutu fórte multe, care nu trebuea se se faca si cà unele s'aru fi potutu face cu multu mai bine. Sententi'a drépta asupra trecutului apartiene inse singuru si numai lui D-dieu si istoriei. Considerarile politice facute asupra trecutului au a fi instructive, dar scopulu loru trebue se fia numai presintele si viitoriulu, pentru-cá din organismulu statului se póta fi delaturatu celu puçinu aceea, ce in trecutu s'au aretatu a fi inpiedecatoriu si stricatiosu.

De órece eram petrunsu de aceste adeveruri, dejá pe candu am adressatu la 11 Aprile 1848 cunoscut'a mea declaratiune càtra parlamentulu din Frankfurt, am fostu disu: „Déca statulu austriacu n'ar esistá dejá de multu, apoi in interessulu Europei, in interessulu umanitatii ar trebuí se se grabésca a ilu infiintiá.“ Aceste cuvinte au ajunsu a isi castigá aprópe unu renume universalu, prin renumitulu banu Jelacici, care le-au scrisu pe stindardulu seu, subt care in timpulu celu mai criticu, s'au luptatu pentru unitatea si independinti'a Austriei.

Dupa ce inse au trecutu dilele de pericolu si candu érasi se inbuldieau la cărm'a statului barbati de aceia, pentru cari totu ce nu apartiene nobletiei séu chiaru este slavicu, nu merita consideratiune, fiindu nenobilu, am cadiutu si eu subt anathem'a generala si in Vien'a s'au aflatu scriitori, cari probabilu cà pentrucà cunosceau convictiunile mele mai bine de càtu eu insumi, isi permissera a imi inputá, cà eu insumi sunt suparatu de focu asupra'mi, pentrucà am avutu inprudenti'a a esprimá acele cuvinte. Asiguru inse, cà nu m'am indoitu unu singuru momentu despre adeverulu aceloru cuvinte si cà prin urmare astadi, cá si pàna acuma, le sustienu cu firmitate si speru a le sustienea pàna la finea vietiei mele. Si de órece sunt responsabilu pentru ele lumei si posteritatiei, me simtiu deoblegatu si am deci si dreptulu, a me declará cum le am intielesu atuncea si acuma. Si tocmai acésta declarare este obiectulu si coprinsulu acestoru espuneri, atàtu a celoru premergétóre, càtu si aceloru ce voru urmá. Asiu vrea se espunu, cum am doritu pàna acuma si cum dorescu eu si acuma, cá se fia regulatu organismulu internu alu Austriei.

(Va urmá.)

Din Bucovin'a.

(Urmare.)

„Nu sciu pentru ce ănim'a imi palpita cu violentia, pentru ce sufletulu mi se misca candu cugetu la femei'a romana?

Ce-i dorescu eu? Viétia!

Ce-a facutu ea? a salvatu Romanismulu!

Femei'a romana este o aparitiune rara, e mai multu decàtu o femeia. Ănim'a ei e unu tesauru nesecatu de amoru, de abnegatiune, de curagiu si devotamentu, gur'a ei de canta, de vorbesce ori de saruta, contiene numai melodie, elocentia si dulcétia. Déca ar potea vorbi bravii lui Michaiu, ai lui Stefanu. Hori'a si Jancu, ne-aru spune cà femei'a le-a datu sarutulu de eroi“.*)

O umbre maretie ale trecutului nostru: Elen'a — mama alui Stefanu, regin'a mameloru. — Flóre,

*) Doruri si sperantie de Dr. J. C. Dragescu, Turinu 1871 pag. 36.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Cultur'a adeverata este sorgintea principala din care isvoresce fericirea popóraloru.

(Disertatiune.)

(Urmare si fine.)

Románii au apusu, evulu vechiu s'a terminatu, a urmatu apoi evulu mediu, invasiunile barbariloru au conturbatu liniscea popóraloru europene, s'a incuibatu despotismulu, care n'a voitu a intielege cuvintele invetiaturei mantuitóre, popórale n'au potutu „fi fericite si indestulite cu sórtea loru; pentru aceea dar a trebuitu, cá se urmedie o alta epoca, epoc'a luminei: evulu nou, fiinducà cu mijlócele cele vechi, care au concessu, cá reulu se se inradecinedie asia de afundu, n'a fostu cu potintia vindecarea. Ajutoriulu numai dela o schimbare radicale s'a potutu sperá, a trebuitu se se schimbe ănimele ómeniloru; individii au trebuitu se se emanicipedie din cerculu egoismului. In ănime au trebuitu cá se se aprindia foculu simtiului datorintieloru, alu responsabilitatiei si dorinti'a de inpacare.

Schimbarile si reformele s'au inceputu. Europ'a s'a scaldatu in unu oceanu mare de sange, dar ranele reului cu atàt'a versare de sange inca nu s'au spalatu de totu, pentrucà popórale nici acum in epoc'a acésta a luminei si a culturei, nu sunt destulu de fericite si indestulite cu sórtea loru; deci mai este inca multu de vindecatu, sunt inca multe reforme de facutu. E dreptu aceea ce dicu barbatii secolului presinte, cà cultur'a e lumin'a si facli'a conducétóre la fericire. Acelu poporu care are cultura adeverata, acela are si viétia; inse cultur'a stateloru de astadi neglige fórte multe principie salutare dela cari depinde binele socialu.

Bunastarea omenimei nu pretinde o astfeliu de cultura, prin care omulu devine dispretiuitoriu, ingamfatu si egoistu; pentrucà cultur'a e unilaterale déca nu se estinde la omulu intregu, la tóte facultatile si insusirile lui: la spiritu, la corpu si sentimente. Cultur'a nu trebue se fia indreptata singuru si numai spre agerirea mintiei si a facultatiloru spirituali, ea trebue se fia indreptata totuodata si spre nobilitarea ănimei, spre pastrarea si plantarea sentimenteloru morali. Christosu, modelulu crestinismului au aratatu calea si directiunea culturei adeverate. Cultur'a crestina inpune individiloru datorintie, nu numai fatia de statu si societatea omenésca, ci chiaru si fatia de ei insusi si fatia de Dumnedieu; pentrucà pe cum e superfluu a radicá scóle, déca acele nu sunt basate pe moralitate si religiositate, chiaru asia de vane voru fi acele tendintie, cari au de scopu latirea culturei indreptate spre ruinarea religiunei si a moralitatiei. Dica ori si ce propagatorii liberalismului modernu; adeverulu va remanea, cà acea cultura, care n'are base religióse si morale, nu va poté mijlocí nici odata fericirea individiloru si a societatiei omenesci. Reulu sociale va remanea o rana nevindecata, unu morbu inbetranitu, déca nu se voru luá mesuri spre moralisarea massei popóraloru si pentru consolidarea religiunei. Déca la estinderea culturei aceste puncte de vedere nu se voru luá in considerare, atunci pe di ce merge se va marí disordinea sociale si miscarile reutatióse, cari potentiédia passiunile multimei, ce alérga dupa comoditate si doresce voluptatile trecétóre. Conformu epocei de astadi o asia cultura ar fi de doritu, care se fia radimata pe principiele crestinesci. Crestinismulu a eliberatu popórale si natiunile din ghiarele barbarismului funestu, numai acésta póte ficsá carier'a culturei si a progressarei omenimei. E necessaria dar la tóte partile popóraloru o astfeliu de cultura, care face din omu, omu, adeca: care e indreptata spre nobilitarea mintiei si a ănimei, spre desteptarea energiei si a vointiei de lucrare, care conduce spre stimarea datorintieloru omenesci, spre pretiuirea chiamarei si a vietiei toturoru. Numai o atare cultura, va fi capace a indreptá slabitiunile multimei, relatiunile morali si spirituali ale individiloru; numai o astfeliu de cultura va poté vindecá ranele corpului societatiei omenesci. Acésta va fi cultur'a adeverata, care va inbratisiá omulu intregu cu tóte facultatile lui: spirituali, morali si corporali. In intielesulu acesta apoi vomu poté dice cu totu dreptulu, cà cultur'a este viéti'a si poterea care conduce destinele si mijlocesce fericirea popóraloru.

„.... prim'a conditiune — dice Dr. I. Rohl in oper'a sa*) — pentru consolidarea binelui comunu e religiunea..... bunastarea individuale a fiacarui omu, fàra esceptiune, dela imperatu pàna la celu din urma sclavu, geniulu celu mai sublime cá si omulu cu facultatile cele mai modeste, — pentru gustarea pacei interne are lipsa de religiune.“

„Coprinsulu acestoru doue axiome atàtu e de convingétoriu, atàtu e de cunoscutu — continua autoriulu citatu — in càtu a aprobá acésta e chiaru asia de prisosu, cá si a esplicá, cumcà intre doue puncte lini'a drépta e distanti'a cea mai scurta.“

Acestu adeveru se póte constatá din istori'a trecutului omenimei si déca au fostu atheisti, si ómeni, cari subt diferite devise au continuatu in tóte timpurile una si aceeasi lupta contra dreptatiei, virtutiei si a principieloru fundamentali ale religiunei, de acolo nu urmédia inca, cà omulu n'are lipsa de religiune si invetiaturi morali; pentrucà déca religiunea inpreunata cu sciinti'a, nici chiaru in dilele nóstre nu póte produce fericirea popóraloru, caus'a este, cà omenimea nu e destulu de culta, ea inca n'a ajunsu la gradulu perfectiunei morali in mesura receruta.

Apoi de este poporu, care trebue se se inpace cu religiunea pentru aperarea bunastarei sale nationali, — acela este poporulu romanescu. Se ne aducemu aminte, cà bisericile nóstre sunt din timpurile cele mai stravechi, nisce redute tari si poternice, cari in decursulu atàtoru secoli de grele suferintie, au resistatu multoru atacuri indreptate contra nemicirei a totu ce este romanu si ne-au oferitu unu scutu, care ne-a salvatu nationalitatea; se ne aducemu aminte, cà subt drapelulu religiunei nóstre amu sustînutu in trecutulu desastruosu acele lupte sangeróse, prin cari amu scapatu de perire numele romanu; — si in urma se nu uitamu, cà si in viitoriu, totu acestu drapelu sacru trebue se fia scutulu celu mai poternicu alu esistentiei si fericirei nóstre.

Opiniunea mea este, cà omenimea numai atunci va fi ferice, candu va ajunge la acelu gradu alu perfectiunei, cá se cunósca, cà intre statu si biserica trebue se fia o legatura egala si eterna. Relele de pàna acuma numai de acolo si-au avutu isvorulu principale, cà n'au fostu destui ómeni intielepti, cari se fi nisuitu intr'acolo, cá se inpace religiunea cu statulu si cu omulu insusi, ridicandu-lu la unu óresi-care gradu egalu.

In evulu vechiu n'a potutu fi bine, pentrucà ómenii erau in partea cea mai mare neculti si jaceau in in-

*) Religiunea din punctu de vedere politico-juridicu de Dr. Ioanu Rohl adv. in Amsterodam, dupa traducerea germana de Sylviu Rezeiu, Oradea-mare, 1879, pag. 1 et 2.

démna consórte a lui Michaiu, Rucsandr'a, fiic'a eroica a lui Vasilie Lupulu — unde sunteti, de nu ve aretati celu puçinu in visu nepóteloru vóstre bucovinene, cá se vedeti càtu de departe sunt ele de voi, càtu de desfigurate sunt capetele si ănimele loru, si astfeliu vediendu-le se le deplangeti?

Deplorabila romanca bucovinéna!

Tu ti-ai pierdutu moscenirea, suvenirile tale sunt innecate, intrég'a t'a fiintia-i strinsa in clescele codatului fracu, ochii tei vedu prin sticle intunecatóre, mersulu teu schimositu te amenintia cu caricatur'a lui Tersite. Mangae-te inse, cá tu nu esti causa starii la care ai ajunsu! Asupra sórtei tale au se dea respundere aceia, cari punendu-ti retiele pe mani si picióre — te-au trasu dupa ei fàra voi'a ta. — Séu dóra voi cei din „esceptiune laudabila" tienut'a-ti vreodata sfatu cu anim'a vóstra, cá se deschideti si femeiloru calea spre „esceptiune laudabila?" Redicatu-v'ati vreodata vócea vóstra pentru infiintiarea unui institutu nationalu in tiéra, in care fetitiele vóstre aru trebuí se se crésca romanesce? . . .

Cea mai buna educatória a copilei este mam'a. Pàna la etatea de 10 ani copil'a va fi educata in casa. Dela etatea de 10 ani in susu va fi data intr'unu institutu de educatiune. (Preotii si jndecomunu romanii bucovineni la ce institute de educatiune dau fiicele loru? . . . la institute straine!) Institutele straine sunt fatale pentru romane. Junele romane trebue crescute in amorulu patriei, in cultulu nationalitatiei si alu mandriei nationale.

Acolo unde mamele crescu copii in amorulu patriei si libertatiei, unde fetele sciu sacrificá coron'a de mirésa pe altariulu patriei, unde matrónele asemenea mariloru femei romane si grece inbraciosiédia copii ce revinu dela lupta victoriosi si respingu pe celu lasiu, acolo tirani'a nu va domni, ci va inflorí libertatea adumbrita de ănim'a femeii.*)

De-ati cugetatu voi bucovineniloru „din esceptiune laudabila" la infiintiarea unui institutu de crescere pentru fetitie in tiér'a nóstra, fia spre glori'a cugetariloru vóstre; éra de n'ati cugetatu, ascultati cu multa luare aminte cum ve predica „Observatoriulu" Nr. 18 a. c.

„Barbati romani! Prea suntemu egoisti oricandu e vorb'a de educatiune si invetiatura mai multa pentru fiicele nóstre. Càtiva barbati romani locuitori in Clusiu, inspirati de ide'a sublima si salutaria de a inaltiá pe femeia la rangulu cuvenitu ei alaturea cu noi, atàtu dupa legile naturei, càtu si dupa ale evangeliei si totu-odata in interessulu nostru strictu nationalu, asuda si muncescu de càtiva ani la infiintiarea unui fondu pentru o scóla romanésca de fetitie acolo in locu; dara candu vedi miculu capitalu adunatu pàna acuma, i-ti vine se-ti pui ochii in pamentu. Noi nu vomu fi aceia, carii se ceremu cumva inmultirea femeiloru „filosófe", numite la anglii si la germani Blaustrumpf, care sara bucatele de càte doue si trei ori, iti punu pe mésa carnea neférta séu friptur'a arsa scrumu, salat'a nespalata; pretindemu inse cu tóta perseveranti'a, cá se crescemu femei, care se fia cum dice poporulu, si de ruga si de fuga, si de mama si de dama, se se inverta cu chiaile de breu in bucataria si camara, cá si in salóne inpregiuru de óspeti, se scia comandá in sfer'a activitatiei loru femeiesci si se póta apretiá vocatiunea barbatiloru trecuti prin cursuri scolastice de càte 10—15 ani, ajunsi apoi in positiuni sociali, in care cea mai infricosiata pedépsa ce i-s'ar potea dictá pentru tóte pecatele tineretieloru sale ar fi, cá se traga dupa sine pe càte o consórta, care se stè cá o muta tocma in societatile cele mai alese in care este chiamatu a functioná, séu a se presentá barbatuseu; cà-ci apoi in casuri de acestea se nu ne miramu, déca unii tineri isi cauta socii din alte natiuni, precum nu avemu dreptu se ne miramu, déca fiicele nóstre tremura de fric'a unoru petitori trecuti prin scóle, dara badarani si brutali in portarile loru."

Alterius sic altera poscit opem res et conjurat amice.

„Se nu ne mai ocupamu numai cá diletanti de crescerea femeiloru nóstre, cá se nu platimu odata cu viéti'a nóstra nationala egoismulu nostru. Din càte fonduri de-ale cleruriloru de ambele confessiuni s'au publicatu de càtiva ani incóce, amu potutu vedea cu totii, cá ne sta fórte reu a ne totu vaierá, séu cum dice asia de nimeritu episcopulu Popasu, a ne „milogí" la tóta lumea, totu numai de seracía. Déca clerurile nu dispunu inca de capitaluri cu diecile si cu sutele de milióne, au inse dejá cu milionulu si cu sutele de mii, numai doue diecese sunt serace. Celelalte potu se-si inpartia veniturile asia, in càtu se sustiena in fia-care diecesa celu puçinu càte o scóla confessionala centrala de fetitie, de càte 5—7 classe, peste acésta fia-care metropolia se aiba càte o scóla pedagogica buna pentru fetisióre, care dorescu a inbraciosiá frumós'a, de si spinós'a vocatiune de docenta, de professóra. Cautati la escelentele progressu facutu in Romani'a cu scólele pedagogice de fetitie. Plina e tiér'a de professóre, dintre care mai multe se casatorescu totu cu professori si asia intre inpregiurari anumite ale vietii, barbatulu póte suplení pe femeia, déca nu esista si o a dou'a si o a trei'a collega cá se o suplinésca."

„Pànu candu acésta scóla saracutia de fetitie in Sibiiu? Si pàna candu Oradea va mai asteptá inmultirea fondului inceputu din colecte inainte cu vreo 10 ani pentru infiintiarea unei scóle romanesci de fetitie? Éra din fondurile de milióne ale bisericei greco-orientale din Bucovin'a se nu mai ajunga nici-odata càteva mii pentru o buna scóla romanésca de fetitie?" . . . .

(Va urmá.)

*) „Doruri si sperantie" pag. 72.

Romani'a.

10 Maiu.

Memorabil'a di de 10 Maiu, indouit'a aniversare a suirii pe tronu a M. S. R. Domnului si a proclamarii independentiei, a fostu serbata cu o deosebita solemnitate si, déca timpulu ar fi fostu mai favorabilu, serbarea ar fi presentatu unu aspectu de o miie de ori mai stralucitu prin marea revista militara si serbarea din gradin'a Cismigiu ce se proiectase si care s'au suspendatu din caus'a ploii.

Cu tóte acestea timpulu celu ploiosu n'a inpedecatu poporatiunea capitalei de a'si manifestá bucuri'a si simtimintele de veneratiune pentru evenimentele memorabile ce se léga de acésta di.

Afara de revist'a militara, si de serbarea dela Cismigiu, tóte celelalte puncte din programa au fostu urmate in tocmai.

Locuitorii capitalei se desteptara in diori de di in bubuitulu tunuriloru care anunciau solemnitatea dilei.

Inca de diminétia capital'a inbracase vestmentulu seu de serbatóre; stradele principale, si mai alesu Calea Victoriei, Bulevardulu, stradele Lipscani, Sielari, Carolu I, calea Rahovei si pàna la Metropolia, presentau unu aspectu incantatoru prin multimea de stindarde care inpodobiau fia-care casa, fia-care pravalia si prin ghirlandele de frundie, care traversau stradele la mici distantie.

Loculu destinatu pentru defilarea trupeloru pe d'inaintea M. S. R. Domnului, adeca Bulevardulu, erá fórte frumosu inpodobitu. Dela unu capetu pàna la altulu ghirlande de frundie, de care falfaiau sute de drapele tricolore, traversau strad'a, atârnate fiindu de lungi prajini, avendu fiacare in virfu unu stindardu. Statu'a lui Michaiu Eroulu erá de juru inprejuru garnisita cu verdétia. In faci'a Statuei, pe treptele principale ale palatului Universitatii se radicase o estrada plina de gustu, la care conducea trei renduri de trepte, inpodobite cu vase de flori si cu ghirlande de verdétia. Unu covoru rosiu acoperea tóta estrad'a si scarile. In fundu erá pregatitu tronulu A. S. R. Domnitoriului; unu baldachinu formatu din tricoloru nationalu ilu acoperea. O frumósa coróna compusa din flori diferite erá la spatele tronului, éra mai la vale initialele M. S. R. Domnului brodate cu firu de auru.

La 9 óre si jumetate diminétia, s'a celebratu la Metropolia unu Te-Deum de càtre I. P. S. S. Mitropolitulu primatu incongiuratu de Inaltulu Cleru.

La acésta ceremonia au asistatu d-nii ministri, d-nii presiedinti si membrii ai Corpuriloru Legiui-

---

tunecimea nesciintiei; in evulu mediu n'a potutu fi bine, cà despotismulu subt pretestulu religiunei au domnitu asupra popóraloru orbite de radiele luminei, pentru aceea a trebuitu, cá dupace li s'au deschisu ochii popóraloru, cu versari de sange atàtu de mari se se restórne acele institutiuni putrede si se urmedie evulu nou. Noi suntemu in evulu nou si vedemu, cà nici acum nu e destulu de bine, dupa cum amu poté dorí dela secolulu nostru celu cultu si civilisatu. Caus'a reului presinte este, cà omenimea in partea ei cea mai preponderanta, in dilele nóstre cu càtu se bucura de sciintia si facultati mai mari, cu atàta voiesce a se departá mai tare de cele mai sacre ale sale: de principiale religiunei. „Déca in dilele nóstre unu individu órecare neinsemnatu, voiesce a esi din obscuritatea ce'lu incongiura, usioru o póte face, pentrucà mijlócele i stau indemana.... Nu trebue de càtu se lase cursu liberu urei sale nopotincióse — fatia de religiune —: si numai de càtu va fi incongiuratu de o multime mare, care ilu va preamarí si inaltiá, cá pe unu erou insemnatu..... Orice satira facuta asupra religiunei afla recunoscintia si se premiédia, cá si candu statulu si-ar aflá fericirea numai in crescerea necredinciosiloru si n'ar cunósce inamicu mai inversiunatu, de càtu chiaru religiunea." *) Intre inpregiurarile de astadi, déca luamu in considerare multimea seducétoriloru, coruptiunea si putrediunea morale in multe locuri a ajunsu la culme, asia, in càtu potemu vedea cu ochii, cà inmoralitatea, acelu vierme reutaciosu, care atàtea institutiuni a ruinatu, pe di ce merge, se nisuiesce a resturná si cele ale evului presinte, a schimbá fati'a Europei, cá se pregatésca calea unui altu evu, in care omenimea apoi dóra dupa esperintie triste se va scí inpacá cu religiunea si cu statulu, cá se fia inpacata si cu sine insasi. „Va vení nópte intunecósa si va acoperí cu cétia reutatea..... Sbiciulu pusu in màn'a necredintiei, va flagelá pàna la sange popórale retacite. Omenimea se va scaldá intr'unu Oceanu de sange si lacrime, si uniculu folosu ce-i va remanea va fi esperenti'a: cà societatea omenésca fàra de religiune nu ajunge nimicu." **)

O fóia politica din Berlin cu finea anului trecutu a publicatu intre altele unu passagiu, in care dice, cà Wilhelm regele Prussiei audiendu despre atentatulu dela Moscov'a indreptatu contra Tiarului rusescu, s'a esprimatu in modulu urmatoriu: „Déca nu schimbamu directiunea politicei nóstre, déca nu ne ingrigimu, cá se damu educatiunei tinerimei o basa mai solida si mai sanetósa, déca nu concedemu religiunei loculu ei meritatu, déca ne incercamu a guberná numai cu instrumente ausiliare: atunci, tronulu nostru se va ruiná si societatea omenésca va devení prad'a evenementeloru celoru mai teribile. N'avemu timpu de pierdutu!"

De aici potemu vedé, cà si regii, cari voiescu a domní nu numai asupra popóraloru, ci chiaru si asupra bisericei, sunt convinsi, cà tronulu li se clatina si cu ómenii neconsciintiosi nu potu guberná; ei sunt siliti vrendu nevrendu a pune capetu coruptiuniloru comisse de confidentii loru, prin cari au voitu a-si sustînea poterea, pentrucà la din contra reulu socialu va cresce totu mai tare pe di ce merge, si inmoralitatea incuibata prin respingerea religiunei, cu càtu va fi progressulu mai mare, cu atàta va róde mai tare la radecin'a arborelui tronului loru. Domnitorii numai atunci isi voru poté sustînea tronulu timpu indelungatu, candu acela va fi radiematu pe fericirea si increderea supusiloru binecrescuti si luminati.

Sciinti'a singura, de ar fi aceea càtu de mare, nu póte mijlocí bunastarea si fericirea omenimei, pentrucà sciinti'a e o arma cu doue taiusiuri, si apoi omulu fàra de religiune si invetiaturi morale sanetóse, càndu apuca in mana acea arma periculósa, unu taiusiu ilu indrépta asupra altora, éra celalaltu asupra sa; deci i trebuesce religiositate, cá se i-se imblandiésca ănim'a si se i-se intieleptiésca mintea. Sciinti'a cea séca pentru omu nu póte fi cultura adeverata, pentrucà acésta nu se estinde la tóte insusirile omenesci; omulu, cá fiintia spirituala de doue are lipsa, de religiune si sciintia, dintre cari un'a trebue se'lu inpace cu cele ceresci, éra cealalta cu cele pamentesci; cá se fia omu adeveratu, una nu-i este destula dintre aceste doue, chiaru asia precum nu-i este destulu corpulu fàra spiritu, ci din contra, amendoue i trebuiescu; deci cultur'a adeverata nu consiste singuru numai din sciintia ori religiune, ci din amendoue; aceste doue nu se potu desparti un'a de alta, pentrucà ele trebue se se completedie una pe alt'a. „Despartirea bisericei de statu este lapedarea de Dumnedieu, o declaratiune rusinósa, cà ómenimea nu voesce a servi densului. Acésta sumetia va avé de urmare o cadere cumplita. Istori'a a demonstrat'o acésta fórte adeseori si mai pe urma in revolutiunea cea mare..... Noi dorimu — dice mai departe Dr. I. Rohl — in interessulu statului si alu familiei, o legatura strinsa intre biserica si statu, o legatura incheiata pe bas'a dreptului omenescu eternu, divinu si legale." *)

Dupa cele premisse potemu conchide, cà numai cultur'a cea adeverata: sciinti'a inpreunata cu religiositate este sorgintea principale, din care isvoresce fericirea popóraloru in tóte timpurile. Acelu poporu, care pe lànga aceea, cà cu sciinti'a se va ridicá la nivelulu epocei va scí pretiuí totuodata si religiunea, cá o parte esentiale a culturei adeverate, acela va fi ferice si scutitu de ruinarea nationale, pentrucà elu atunci va fi inpacatu cu omenimea intréga si cu sine insusi. Sciinti'a i va castigá cele materiali, éra religiunea cele spirituali. Ambe aceste voru lucrá continu un'a cu alt'a, cá moralitatea, acelu angeru paditoriu alu genului omenescu, se ia dimensiuni totu mai mari, cá se póta sterpí totu ce e reu si putredu in corpulu natiuniloru; atunci apoi voru incetá conflictele si sectele periculóse din siuulu popóraloru, atunci apoi va scadea numerulu renegatiloru, alu ómeniloru corupti si reutaciosi; si din contra se va inmultí numerulu ómeniloru consciintiosi, alu ómeniloru morali, buni si culti, cari se voru entusiasmá la audiulu fapteloru nobile, maretie si glorióse, carii voru intinde màna de ajutoriu inocentiei oprimate, si cari se voru intórce cu dispretiu de càtra totu ce este reutaciosu; pentrucà fàra de aceste recerintie nu esista aplecare si iubire càtra frumosu, bunu si dreptu, càtra aceste trei idei sublime si salvatóre ale genului omenescu, care idei, déca se voru realisá óre candu: atunci destinele popóraloru voru fi conduse de ómeni demni, atunci omenimea va ajunge acea epoca fericita, care se numesce: etatea de auru.

Budapest'a, 8 Febr. st. n. 1880.

Georgiu Jlea
jur. de a. I.

*) Rohl-Rezeiu o. c. pag. 4 et 5.
**) Idem pag. 16.

*) Rohl-Rezeiu o. c. pag. 370.

tóre, presenti in capitala, inaltele curti de cassatiune si de compturi, corpulu professoralu, delegatiunile judetieloru si ale corpuriloru armatei, d. primariu cu consiliulu comunalu alu capitalei, curtile si tribunalele, inaltii functionari ai Statului si d-nii oficiari din armat'a permanenta, teritoriala, din reserva si guard'a orasienésca, cari nu erau supt arme.

101 tunuri anunciara pornirea A. S. R. Domnului dela palatulu Cotroceni spre a asistá la Te-Deum.

A. S. Regala veni la Metropolia inpreuna cu A. S. Ducele de Nassau, intr'o trasura inchisa, precedata si urmata de unu plutonu de gendarmi calari. Pe totu percursulu, poporatiunea care se inbuldia pe strade, cu tóte cà nu incetase a plouá, primi cu viue aclamatiuni pe Domnitoru, precum si candu trasur'a princiara ajunse la Metropolia.

Dupa Te-Deum erá se urmedie revist'a militara. Plói'a nu incetase inca. Cu tóte acestea bulevardulu furnicá de lume, éra dela ferestrile palatului Universitatii se aretau mii de capete frumóse, cà-ci sexulu frumosu nu voi se scape acésta ocasiune de a mai vedea si salutá odata pe aceia, cari prin eroismulu loru facusera cá diu'a de 10 Maiu se fia atàtu de scumpa Romaniei. Din nefericire inse plói'a nu incetà unu momentu si pe la órele 10 si jumetate se anunciá cà defilarea trupeloru s'a suspendatu.

In puçine momente palatulu Universitatii se desiertà de numerosulu publicu, care asteptase cu atàta bucuria sosirea trupeloru si toti se resipira pe strade.

La órele 11 si jumetate M. S. R. Domnitorulu primi la palatulu din orasiu, in sal'a Tronului, incongiuratu de cas'a Sa civila si militara si in presenti'a d-loru ministri, felicitarile delegatiuniloru judetieloru, la care respunse printr'unu discursu caldurosu.

La 1 óra d. a. s'a datu banchetulu din sal'a Teatrului. Decoratiunea salei erá stralucita si de bunu gustu totu-de-odata, ghirlandele de verdétia si tricolorulu se amestecau de minune cu aurulu ornamenteloru teatrului. Trei renduri de mese, incependu din fondulu scenei transformata in salonu, pàna la usia, contineau aprópe 400 de servise. In capulu meseloru din fundu erá asiediata o mésa de-a curmezisulu, destinata M. S. R. Domnitorului si celoru mai inalti demnitari ai Statului.

Banchetulu fiindu datu de primaria ostirei, tóte corpurile de armata din tiéra aveau la acestu banchetu representantii loru, la care asistau si toti comandantii superiori ai ostirei. Delegatiunile judetieloru, presiedintii curtiloru si tribunaleloru, toti tunctionarii superiori, cei mai insemnati comercianti din Bucuresci, representantii corpului medicalu, ai corpului advocatiloru si ai celui professoralu, directorii principaleloru stabilimente de creditu asistau asemenea la acestu banchetu, celu mai mare din tóte càte s'au datu pàna acum de felulu acesta.

Tóte lojele erau ocupate de ministrii straini, resiedinti in Bucuresci, cu familiile loru, de familiile functionariloru superiori si de persóne de distinctiune din tóte classele, astfeliu in càtu sal'a, plina de susu pàna josu, de totu ce este mai distinsu in societatea nóstra, presentá unu aspectu admirabilu.

Veseli'a si in unele momente entusiasmulu erau generale. Pe la mijloculu banchetului, aparù in loj'a domnésca M. S. R. Dómn'a insocita de A. S. ducele de Nassau si de dómnele de onóre. Conmesenii vediura pe Dómn'a romaniloru, se sculara deodata toti in picióre, salutandu-o cu strigate si salve de aplause.

Spre sfirsitulu banchetului, M. S. R. Domnitoriulu ridicà in termini patriotici si caldurosi unu toastu pentru fericirea si prosperitatea tierei. Lungi strigate de veselia primira toastulu domnescu.

D. Cariagdi, primariulu capitalei, radicà unu toastu pentru ostirea romana si pentru M. S. R. Domnitorulu, siefulu ei, aretandu insemnatatea dilei de 10 Maiu, in care se serbédia mai cu osebire oper'a armatei si a Domnitorului.

D. ministru de resbelu respunse in termeni caldurosi la toastulu d-lui primaru, inchinandu pentru orasiulu Bucuresci.

Cerulu nu ne parasise cu totulu.

Pe la 3 óre d. a. plói'a incetà si puçinu dupa aceea unu sóre stralucitu luminá orasiulu inpodobitu. Surisulu cerului facu se surida intrég'a capitala, si cei cari abandonasera ori-ce sperantia se inveselira din nou. Serbarea nu erá perduta. Partea cea mai frumósa a serbarii avea se vina.

In adeveru, nimeni n'ar mai fi crediutu, cà dupa o di atàtu de plouiósa iluminatiunea va reusi atàtu de bine si stradele capitalei voru coprinde unu publicu atàtu de numerosu si de voiosu. Numai focului entusiasmului pentru o di atàtu de mare, in care totu ce simte romanesce trebue se se bucure, a potutu se faca, cá veseli'a se fia atàtu de generala. Inca dela 7 óre si jumetate stradele furnicau de publicu, éra dupa 8 óre cu greu mai potea strabate cine-va pe Bulevardu si pe calea Victoriei.

A descrie iluminatiunea cu de-amenuntulu, a enumerá aci tóte casele si magasinele care escelau prin frumsetiea iluminatiunii ne-aru fi aprópe cu nepotintia, cà-ci nu puçine erau acele cari prin podób'a si splendórea ce infatisiau atrageau deosebit'a atentiune a trecetoriloru. Puçine erau numai acelea care nu iluminasera de locu, pe care nu le vomu numi. Ele n'au potutu micsiorá de locu stralucirea generala si déca le place intunereculu nu le poti inpune lumina.

La 8 óre si jumetate, M. M. L. L. Regale cu A. S. ducele de Nassau, intr'o trasura de gala cu patru cai, pornira dela palatu si percursera stradele capitalei in mijloculu celoru mai entusiaste urari ale poporatiunii, care se intrecea a aclamá pe iubitii Suverani. Multimea erá asia de mare si de désa, in càtu trasur'a princiara nu potea inaintá de càtu fórte incetu si oprindu-se necontenitu. Veselia si buna-vointia straluceau pe feciele A. A. L. L. Regale Domnulu si Dómna. Grati'a care distinge pe iubit'a nóstra Suverana parea a se manifestá a-séra mai multu de càtu ori candu. Pe la 10 óre A. A. L. L. Regale se intórsera, la palatulu din capitala si, dupa càtuva timpu, se aratara pe balconu; in totu timpulu càtu fura visibili publicului, urarile cele mai calduróse nu incetara. Peste o jumetate de óra A. A. L. L. Regale pornira la palatulu dela Cotroceni.

Mii de trasuri, atàtu birje càtu si echipagiele cele mai frumóse, incarcate de publicu, formau pe calea Victoriei doue sîruri neterminabile, din care unulu se misica intr'o directiune, éra celalaltu in directiunea contraria, éra trotoarele semenau cu doue torente de ómeni care cauta se isi faca locu unulu printr'altulu. Musicele militare mariau veseli'a generala, unele strabatendu stradele, altele cantandu la palatulu Domnescu, pe piati'a Teatrului si la gradin'a Episcopiei.

Dupa 10 óre multimea incepu a se rari si la miediulu noptii capital'a isi reluase aspectulu seu obicinuitu.

Astfelu se serbatori diu'a de 10 Maiu cu totu timpulu nefavorabilu. Ce ar fi fostu, déca diminéti'a dilei de ieri ar fi fostu cá dupa-amiédia!

Inaltu ordinu de di.

Oficieri, supt-oficieri, caporali si soldati!

Diu'a de diece Maiu este indouitu scumpa ánimei Mele; in acésta di am intratu cá Domnu in capital'a Romaniei, si totu la diece Maiu tiér'a a devenitu independenta, gratia eroismului vostru.

Pe càtu a fostu inse de mare glori'a care a incoronatu silintiele vóstre, pe atàtu este de grea missiunea d'a pastrá neatinsu sacrulu depositu pusu de acum inainte supt scutulu patriotismului vostru.

Sunt sicuru cà veti fi totu-deauna patrunsi de inalt'a missiune ce ve incumba, si cà Romani'a va gasi pururea cea mai poternica garantia in devotamentulu si in indeplinirea datoriei vóstre.

Se traiésca Romani'a.

Se traiésca armat'a romana.

Datu in Bucuresci, la 10 Maiu 1880.

Carolu.

D. C. A. Rosetti a primitu din partea clubului comerciantiloru si meseriasiloru romani din Jasi urmatórea telegrama:

D-lui C. A. Rosetti, presiedintele Camerei.

Membrii clubului comerciantiloru si meseriasiloru romani din Jasi plini de stima si incredere in D-v. vechiu luptatoru pentru libertatile poporului si ale tierei nóstre, ve róga se bine-voiti a'i representá la serbarea nationala de mane si a depune la piciórele Altetieloru Regale Domnului si Dómnei caldurósele nóstre urari.

Presiedinte: Alecu Vasiliu.
Secretaru: Const. Chirila.

La acésta telegrama d. Rosetti a respunsu prin urmatórea:

„Am presentatu Altetieloru Regale caldurósele si romanescile vóstre urari de fericire.

Am avutu onórea de a fi insarcinatu a ve transmite multiamirile Altetieloru loru Regale si a ve incredintiá cà propasirea comerciului si a industriei romane a fostu si va fi un'a din cele mai necurmate dorinti si preocupari ale Altetiei S. Regale Domnulu Romaniloru.

Pentru insarcinarea ce mi-ati datu si cuvintele magulitóre cu care ati insocitu-o, sunt o onóre pentru care ve rogu se primiti simtimentele mele de recunoscintia.

Déca cá fostu comerciante si primu staroste puçinu amu facutu pentru deplin'a propasire a comerciului si a industriei, v'asicuru cà nu credinti'a mi-a lipsitu, ci pedicele au fostu mari.

Voi luptá, pe càtu voi mai trai; déra isbend'a cea mare ve este asicurata, cà-ci ve cunósceti datoriele si drepturile, si aveti cu voi junimea cea patriota care, cu voi inpreuna, va face cá Romani'a se devie in curendu si prin comerciulu si industri'a ei, libera si independenta.“

C. A. Rosetti.

Raportulu d-lui ministru de interne càtra M. S. R. Domnulu.

Prea Inaltiate Dómne,

Diu'a de 10 Maiu, aniversarea suirei pe Tronu alu Mariei Vóstre Regale, este o indoita di de serbatóre nationala. Romani'a intréga va participá la acésta veselie.

O parte din poporatiunea orasiului Focsiani, victim'a teribilului incendiu, care 'i a consumatu avutulu, va fi singura in doliu. Spre a i se alinà dar suferinti'a, spre a o face se participe si dens'a la acésta serbare, spre a uitá si ea, in acésta di mare, durerea legitima de care e coprinsa, am cerutu dela consiliulu ministriloru a'mi deschide unu alu douilea creditu estraordinariu de lei 20,000 spre a veni din nou in ajutoriulu acestoru victime, si consiliulu, prin jurnalulu incheiatu in siedinti'a dela 7 Maiu, subt Nr. 1, aprobandu'mi acestu creditu, am onóre a supune citatulu jurnalu la inalt'a aprobare a Mariei Vóstre Regale, presentandu-Ve spre semnatura si alaturatulu decretu.

Sunt, cu celu mai profundu respectu, Prea Inaltiate Dómne,

Prea plecatu si prea supusu servitoriu,
Ministru secretariu de Statu ad-interimu la departamentulu de interne,
I. C. Bratianu.

1880, Maiu, 7.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.

— O corespondentia mai vechia „De langa mormentulu lui Buteanu,“ adeca din comit. Zarandu, despre modulu cum in comun'a Iosasielu candidati fiindu doui romani si unu unguru trimisu acolo inadinsu dela Aradu, acesta ajutatu de doui preoti romanesci, fù alesu cu maioritate, in loculu lui C. T. Blidariu, destituitu pentru abusuri. Acea corespondentia nu s'a publicatu din caus'a personalitatiloru coprinse intrens'a. De altmintrea on. dn. corespondente póte fi convinsu despre doue inpregiurari fórte triste si anume: a) cà din comunele fostului comitatu Zarandu vinu cá de doui ani incóce, aprópe atàtea sciri si plansori despre diverse blastematii cá si din comitatulu Hunedórei, din ale Banatului, din Marmati'a si din Tiér'a Oltului; b) cà déca ar fi cá se inregistramu tóte scandalele si abusurile càte se comitu la alegerile de notari comunali, amu fi condamnati se sacrificamu acelora, celu puçinu a patr'a parte din fiacare Nru alu diariului nostru, ceea ce nu ar suferí publiculu cetitoriu. Repetimu si acilea observatiunea de alta data: Sistem'a politicei actuale este mam'a acelui modu de alegeri. Sunt pré bine cunoscute si causele, pentru care unii popi nu voiescu notari de romani, precum de alta parte este totu asia de bine sciutu, cà unii din acestia nu merita nici o crutiare.

— Din comun'a Danesiu (Villa Dionisii, Dunnersdorf) ne venise cu dat'a din 1/13 Aprile a. c. o apologia, prin care on. domnu parochu locale se apara contra lovituriloru date asupra'i in Nrii 29 si 32 ai „Telegrafului romanu“ cu adaosu, cà confratii dela acelu diariu ar fi refusatu publicarea, prin urmare cà d-sa fù necessitatu a recurge la unu altu organu de publicitate. Apologi'a scrisa desu, pe 7½ pagine formatu folio, de altmintrea in stilu destulu de bunu si in tonu moderatu, de si dorerosu, se inverte mai tóta pe lànga apararea persónei dlui parochu de antacuri si suspitiuni continuate de càtiva din caus'a unui docente anume Joanu Bendorfeanu, despre care se arata, cà comun'a nu'lu mai voiesce din causa cà dà examene rele, cà inse acelasiu este sustinutu de auctoritatile superiori. Nenumerate sunt reclamatiunile de natur'a acestora indreptate nu numai càtra ordinariatulu din Sibiiu, ci si càtra altele de tóte confessiunile din tiéra, precum si càtra inspectoratele regesci, asupra docentiloru dela scólele neconfessionali, ba si asupra unoru professori gimnasiali; este prin urmare preste potintia, cá in diarie mici se incapa discussiuni personali atàtu de lungi numai din caus'a unoru docenti, sau lenesi, sau escessivi, ori numai prosti, cà-ci in acestu casu abia ar mai remanea locu pentru alte publicatiuni fórte necessarie si chiaru ardietórie, care interessedia pe publiculu intregu, sau incai pe o parte mare de lectori, pre candu dissensiunile personali disgusta si pe acei puçini càti le voru fi citindu, fiindu-cà pe lànga-ce au numai interessu locale, apoi si sémena cá ou cu ou celoru ce se intempla in alte comune. Preste acésta citindu noi apologi'a dsale cu tóta aten-

tiunea, ni se pare cà nu ar avea vreo causa de a se teme asia tare de nu sciu ce vendetta ce s'ar provoca prin denuntiari miserabili, la care nu s'au aflatu omu pe pamentu cá se le pota infrená si ale dá de capeteiu. Deci se dica si dsa cu psalmistulu: Dreptulu de audiulu reu nu se va teme.

Sciri diverse.

— (Aniversare rara.) P. Protopresbiteru alu Sighisiórei Zacharie Boiu a serbatu Joi, in 8 Maiu, in sinulu familiei sale, aniversarea anulu 80. Veteranulu protopresbiteru e sanetosu si traiesce fericitu dinpreuna cu soçia sa in alu 57 anu alu casatoriei loru. (Telegraf. rom.)

— (Spargere.) In nóptea din 16—17 Maiu nisce facëtori de rele au spartu zidulu din dosulu cancelariei comunale din Vintiulu de josu si strabatëndu inlauntru s'au incercatu a sparge o cassa Wertheimiana, in care pre lànga alte documente se aflá si o suma de 6—700 fl. v. a. Hotii n'au potutu desface decàtu numai o parte a cassei, din causa cà séu le au lipsitu timpulu necessariu, séu instrumentele, si asia nu si-au potutu ajunge miserabilulu loru scopu. Incuietórele cassei fiindu intiepenite asia, cà nu s'au mai potutu deschide cu chieile proprii, au fostu tramisa la Alb'a-Juli'a pentru cá se o reparedie acolo.

— (Multiamita publica) Biseric'a gr.-cath. din Muresiu-Uiór'a a primitu, in timpulu din urma, multe si frumóse daruri dela credintiosi iubitori de frumseti'a casei Domnului. D-lu Nicolau Oprea, proprietariu in Dev'a ne au surprinsu inse in dilele trecute cu cele mai pretióse daruri si adeca: cu unu temîiariu si navicula de argintu, aduse din Vien'a, in pretiu de preste 100 fl. v. a. pentru cari prin acésta i se aduce multiumit'a cuvenita.

Muresiu-Uiór'a, 25 Maiu st. n. 1880.

Curatoratulu bisericei.

— (Trupa teatrala romanésca in Cernauti.) Cu dat'a din 22 l. c. ni se inpartasiesce din capital'a Bucovinei, cà de càteva dile au sositu acolo o mica trupa de actori romani, subt directiunea d-lui Ghermanu Popescu. Parte din acésta trupa face si cunoscutulu tenoristu Nicolau, care in representatiunea din 22 Maiu au cantatu intre altele si romantiele „Marea tradare“ si „Ultimele momente ale capitanului Valter“, (mortu in lupt'a pentru neaternarea Romaniei.) Cu tóte cà trup'a este mica, adaoge d. corespondentu, totusi ne bucuramu candu ni se da ocasiune se potemu audi din candu in candu versulu romanu, resunandu de pe scen'a teatrului din Cernauti, care mai multu timpu este ocupata de trupe germane si rutene, de càtu de cele romanesci.

Noi intrebamu, pentru ce d. M. Pascaly séu d. Jonescu nu mai facu din candu in candu càte-o escursiune teatrala si prin insetatele provincii romanesci Bucovin'a si Transilvani'a. Se temu óre cà nu isi voru aflá socoteal'a? Acésta nu ar fi nici o pedeca, pentru cà ori de càte ori o trupa de actori au visitatu aceste provincii abandonate, ele totudeauna si-au aflatu socoteal'a si au fostu primite cu entusiasmu. Voru fi deci alte consideratiuni de oportunitate, pe care de si le ghîcimu, dar' nu le aprobamu, pentru cà nu sunt actuale. Precum trup'a actoriloru dela teatrulu ungurescu din Clusiu s'au dusu la Vien'a, pentru cá se dea acolo representatiuni fórte bine cercetate in Ringtheater, si precum alte trupe de actori si artisti nomade visitédia pe fiacare anu provinciele nóstre, pentru ce óre se nu póta face acésta si o buna si bine-organisata trupa romanésca? Din simpl'a causa, pentru cà ne amu instrainatu unii de altii si pentru cà ne suntemu indiferenti.

— (Alienatiune.) In diu'a de 24 l. c. cunoscutulu generalu de cavaleria principele Wilhelm Montenuovo au fostu condusu in spitalulu pentru alienati din Döbling de lànga Vien'a. Principele Montenuovo este nascutu la 1821 si au fostu fiiulu fostei odinióra imperatese a Franciei, archiduces'a Mari'a Louis'a, casatorita pentru a dou'a óra in casatoria morganatica (de màn'a stënga) cu contele Adam de Neipperg. Principele au facutu o stralucita cariera militara si au fostu decoratu cu ordinulu Mariei Teresiei pentru purtarea sa in campani'a din 1848. In anii dupa 1860 au fostu comandantu militariu alu Transilvaniei. La anulu 1866 au fostu denumitu de comandantu militariu alu Boemiei si mai tardiu capitanu alu trabantiloru gardei de corpu. Este unu secretu publicu, cà in anii din urma principele traiá intr'o stare finantiara càtu se póte mai derangeata, si acésta au si fostu caus'a, cà au trebuitu se se retraga cu totulu din viati'a publica. Famili'a sa si a repausatei sale soçia, care fusese din famili'a princiara Batthyányi, adusera mari sacrificie pentru de alu rangea pe principele, fàra inse cá se fia ajunsu la unu resultatu multiumitoru.

— (Duelu.) Totu in diu'a de 24 Maiu au avutu locu, in Kaposztas-Megyer in apropiere de capital'a Ungariei unu duelu intre fostulu subsecretariu de statu dela ministeriulu de interne, faimosulu comite Victoru Zichy-Ferraris, cunoscutu din scandalós'a afacere avuta cu diuaristii Asboth si Verhovay si intre comitele Stefanu Karolyi. Comitele Zichy-Ferraris au fostu vulneratu de mórte, trecëndu'i glontiulu prin peptu in apropiare de stomacu si esindu'i prin partea stinga aprópe de ănima. Déca nu ne insiéla memori'a, apoi acesta este alu vreo 25 duelu ce s'au intemplatu in decursu de unu anu in Ungari'a si Transilvani'a, ceea ce este unu semnu, cà atmosfer'a sociala a unguriloru este viciata si putreda.

— (Unu nou diuariu.) Incepëndu cu diu'a de 10 Maiu a. c. au aparutu in Focsiani unu nou diariu politicu subt titlulu „Putn'a“, alu carui directoru este d. professoru N. Tipeiu, de origine transilvanénu. Diariulu apare de doue ori pe septemana in formatu cam cá „Observat.“ nostru. Programulu noului diariu este liberalu-moderatu si promite a se interessá si de afacerile romaniloru de dincóce de Carpati.

Noi salutamu cu viua bucuria pe noulu colegu, i dicemu bine-ai-venitu si i dorimu viatia lunga si succesulu celu mai completu.

Pretiulu de abonamentu este pe anu 15 lei, pe ½ anu 8 l. pe 3 luni 4 lei.

Pentru strainetate se adaoga porto postalu. A se adressá la administratiunea diariului in Focsiani, tipografi'a D. Samolada.

Locu deschisu.*)

Sibiiu, 5 Maiu 1880.

Multu onorate d-le Redactoru!

De multu n'amu mai luatu pén'a amàna, cá se scriu càte ceva de interesu mai generalu.

Ocupatiunea mea, fiindu economi'a, facu numai notitie, éra de alte lucruri mai mari nu m'amu interesatu.

Dara càte odata vinu intemplari in viéti'a omului, cari pe omulu celu mai flegmaticu ilu scotu din flegma, candu vede ticalosi'a, care se intempla in poporulu nostru, resultatu alu crescerii sale morale conduse de ómeni fàra nici o crescere.

Voiu d-le Redactoru, se descriu o intemplare din Aciliu, lànga Saliste, de unde póte n'a mai esitu nici odata nimicu in publicitate. Nici n'a potutu esi asia ceva, de órece acolo pàna eri alaltaeri n'a avutu nimenea sciintia de carte. Acum inse, e dreptu, cà au esitu acolo càtiva tineri, cari facu onóre prin portarea si cunoscintiele loru acestei comune, si acestia sunt doui frati Ivanu, unulu notariu comunalu acolo, altulu invetiatoriu in Saliste si I. Metiu fostu invetiatoriu-directoru in Resînari.

Mai este acolo si feciorulu popii, carele a trecutu prin scóla, dar scól'a n'a trecutu prin elu.

Acolo ómenii au fostu iobagi si servilismulu iobagescu li se cunósce in diu'a de astadi.

Ómeni, in mare parte, cari nu cugeta nimicu la viitoriulu loru si alu familiei loru, nici in respectu intelectualu moralu nici materialu.

Dara se vinu la obiectulu ce mi-amu propusu a scrie.

La Dominec'a Tomii s'a facutu acolo alegere de capelanu pe lànga parochulu de acolo, omu de altmintrea nu betranu de ani, dar betranu de constitutia corporala, resultatu alu vietii sale neregulate. La postulu acela au fostu doui concurenti, ambii nascuti din Aciliu, si anume, d-lu I. Metiu fostu invetiatoriu-directoru la scól'a din Resînari, barbatu inteligentu, moralu si tare diligentu — si insusirile acestea nu i le póte denegá nimenea, carele ilu cunósce bine — si alu douilea concurentu a fostu I. Popoviciu, feciorulu parochului actualu.

Facëndu asemenare in tóte privintiele intre acesti doui concurenti rivali, vini la mirare, cum I. P. se póte pune alaturea cu I. M. déca celu dintàiu are càtu de puçina judecata. Dara reutatea ómeniloru merge deparle. — I. P. e feciorulu popii si totuodata dascalu in Aciliu. Plat'a si-o ia candu dà D-dieu; mai dà càte odata si aldamasie; tatalu-seu mai omenesce pe ómeni cu beutura, le lasa din stol'a sa indatinata si cá urmare a acestoru corumperi, la alegerea de capelanu, vedi numai cà I. P. intrunesce o mare maioritate de voturi fatia cu I. M. carele e cu multu mai superioru in tóte privintiele de càtu I. P.

Multu m'amu miratu de acestu rcsultatu si amu intrebatu pe unii ómeni, cà pentru ce au votatu asia ticalosiesce? Iata ce respunsu amu primitu, firesce dela cei din partid'a lui I. P. Noi cunóscemu pe I. P. cà-ci elu e cá si noi, dara d-lu Metiu a fostu totu dusu de acasa si cu densulu n'avemu asia indrasnéla cá cu Ionu popii; noi scimu cà d-lu Metiu e mai invetiatu de càtu Ionu Popii si e omu de omenia, dara la satulu nostru ne póte face slujba si Ionu popii.

Auditi motive! — Intr'adeveru I. P. e de totu rustificatu si slujb'a in biserica o va poté cetí, dara noue ne trebue preoti mai luminati decum póte judecá poporulu si déca Ven. consistóre se voru tiné in punctulu acesta de liter'a legii, atunci multi teologi harnici se voru dá inapoi, preferinduse de càtra poporu cei debili si urmarea va fi, cà vomu avea inca multu timpu preoti necorespundietori chiamarii loru.

Amu intielesu totu atunci, cà concurentulu I. P. ar fi promisu, cà va dá poporului dupa alegere doue buti de vinu si cà acésta e adeveratu, me intaresce inpregiurarea, cà biseric'a a fostu indesuita de ómeni, dupa cum n'a fostu nici odata.

Au fostu la biserica ómeni, cari nu mergu la biserica cu anii si pe viitoriu nu'i mai vede nimenea la biserica, fiindu presenti preste 150 barbati ¡pe candu Duminec'a si serbatórea nici odata nu mergu la biserica mai multu de 30 pàna 40 barbati.

Imi iau libertate a atrage atentiunea Ven. Consistoriu din Sibiiu, rogandu'lu in interessulu prosperarii nóstre nationale, rogandu'lu, cá se nu sufere astfeliu de neorendueli si la o astfeliu de alegere se se servésca de lege cu tóta rigórea, cu atàtu mai virtosu, cà-ci amu intielesu, cà si tatalu concurentului I P. a mintitu pe ómeni si asia in contra acestuia ar fi de doritu a se aplicá §. 18 din Regulamentulu pentru parochii.....

Unu martore ocularu

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respundere asupr'a sa. Red.

Pretiurile cerealeloru
si altoru obiecte de traiu au fostu la
25 Maiu st. n. in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru	fl. 8.50—9.50
Grâu, amestecatu	1	„	„ 7.——8.—
Secara	1	„	„ 5.40—5.80
Papusioiu	1	„	„ 4.60—5.—
Ordiu	1	„	„ 4.60—5.—
Ovesu	1	„	„ 3.60—4.—
Cartofi	1	„	„ 2.50—3.—
Mazare	1	„	„ 7.——8.—
Linte	1	„	„ 12.—13.—
Fasole	1	„	„ 6.——7.—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„ 37.—40.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„ 28.—29.—
Carne de vita	1	„	„ 44—46
Oua 10 de			—.20

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a
in 26 Maiu st. n.

	Vien'a	*Pest'a*
Rent'a de auru	105.90	105.95
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	—.—	82.50
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	100.—	99.75
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	87.—	87.50
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	125.50	126.50
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	94.30	94.25
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	—.—	93.50
Obligatiuni urbariale temesiane	93 50	93.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	—.—	92 25
Obligatiuni urbariale transilvane	93.—	93.—
Obligatiuni urbariale croato-slavone	96.—	—.—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimei de vinu	92.—	92.75
Datorie de statu austriaca in chartie	82.45	72.50
Datoria de statu in argintu	73.15	73.25
Rent'a de auru austriaca	88.33	88.50
Sorti de statu dela 1860	129.25	130.—
Actiuni de banca austro-ung.	832.—	836.—
Actiuni de banca de creditu ung.	277.—	279.—
Actiuni de creditu aust.	264.50	265 25
Sorti unguresci cu premii	—.—	110.50
Argintu	—.—	—.—
Galbini imper.	5.59	5.58
Napoleondorulu	9.40	9.39
100 marce nemtiesci	58.15	58.10

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).
14 Maiu st. v. 1880.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	85.¾ b.
Inprumutulu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„	108.60 „
Obligatiuni dominiali cu 8%	„	104.½ „
— Creditu fonciariu rurale cu 7%	„	99.¾ „
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„	93.½ „
Inprumutulu municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	„	101.¼ „
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„	53.— „
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„	99.90 „
Prioritati cu 8%	„	117.50 „
Actiunile bancei Romani'a din 1869	„	330.— „
Daci'a, comp. de asecur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	„	—.— „
Romani'a, compania de asecur., din 1875 cu 8% act. (200 l.) platitu 100	„	72.— „
Rent'a romana din 1875	„	75.— „
Diverse:		
Argintu contra auru		4¼%
Bilete hipotecarie		3%
Florini val. austriaca	„	2.14 „
Rubl'a de chartie	„	2.60 „

Anuntiu literariu.

Au aparutu de subt tipariu si se afla de vendiare la *W. Krafft* in *Sibiiu* opulu:

Resbelulu orientalu ilustratu

de

Dr. A. P. Alessi si Massimu Popu.

Pretiulu eleg. legatu 8 fl. v. a.

Pe càtu va mai ajunge inca marginitulu numeru de esemplare din premiulu coloratu **„Ocuparea Plevnei“** cumparatorii acestui opu ilu voru primi gratis, éra cei cari voiescu a'lu avea incadratu, voru avea a mai plati 2 fl. 70 cr. v. a.

Paul Cieslar,
librariu — editoru in Graz.

(18) 2—12

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**